Providentissimus Deus (18. studenog 1893.)

vatican.va/content/leo-xiii/en/encyclicals/documents/hf_l-xiii_enc_18111893_providentissimus-deus.html

- A
- A
- A

EN - ES - FR - IT - LA

PROVIDENTISSIMUS DEUS
ENCIKLIKA PAPE LAV XIII.
O PROUČAVANJU SVETOG PISMA

Časnoj braći, svim patrijarsima, primasima,
nadbiskupima i biskupima katoličkog svijeta, u milosti
i zajedništvu s Apostolskom Stolicom.

Časna braćo, zdravlje i apostolski blagoslov.

Bog svake providnosti, koji je u divnim planovima svoje ljubavi isprva uzdigao ljudski rod do sudjelovanja u Božanskoj prirodi, a potom ga izbavio od sveopće krivnje i propasti, vrativši mu prvobitno dostojanstvo, posljedično je čovjeku darovao sjajan dar i zaštitu - obznanjujući mu, nadnaravnim sredstvima, skrivene tajne svoga Božanstva, svoje mudrosti i svoga milosrđa. Jer iako u Božanskoj objavi postoje neke stvari koje nisu izvan dosega slobodnog razuma i koje su učinjene predmetima takve objave kako bi "svi mogli doći do njih s lakoćom, sigurnošću i sigurnošću od zablude, ipak se ne može reći da je nadnaravna objava apsolutno nužna; ona je nužna samo zato što je Bog odredio čovjeka za nadnaravni cilj."(1) Ova nadnaravna objava, prema vjerovanju sveopće Crkve, sadržana je i u nepisanoj Predaji i u pisanim Knjigama, koje se stoga nazivaju svetim i kanonskim jer, "budući da su napisane pod nadahnućem Duha Svetoga, imaju Boga za svog autora i kao takve su predane Crkvi."(2) Ovo vjerovanje Crkva je trajno držala i ispovijedala u odnosu na Knjige oba Zavjeta; i postoje dobro poznati dokumenti najozbiljnije vrste, koji nam dolaze iz najranijih vremena, koji proglašavaju da je Bog, koji je prvo govorio po prorocima, zatim svojim ustima, i na kraju po apostolima, sastavio i Kanonska pisma,(3) i da su to Njegova vlastita proročanstva i riječi(4) - Pismo, koje je napisao naš nebeski Otac, a sveti pisci prenijeli ljudskom rodu na njegovom hodočašću tako daleko od njegove nebeske zemlje.(5) Ako je, dakle, izvrsnost i dostojanstvo Svetog pisma takva i toliko velika da ih je sam Bog sastavio i da se bave Božjim

čudesnim otajstvima, savjetima i djelima, slijedi da grana svete teologije koja se bavi obranom i razjašnjavanjem ovih božanskih Knjiga mora biti izvrsna i korisna u najvišoj mjeri.

2. Mi, koji smo uz Božju pomoć, i ne bez plodova, čestim pismima i poticajima nastojali promicati druge grane studija koje su se činile sposobnima za promicanje slave Božje i doprinos spasenju duša, dugo smo njegovali želju dati poticaj plemenitoj znanosti Svetog pisma i dati proučavanju Svetog pisma smjer prikladan potrebama današnjeg vremena. Briga apostolske službe prirodno nas potiče, pa čak i prisiljava, ne samo da želimo da ovaj veliki izvor katoličke objave bude sigurno i obilno dostupan stadu Isusa Krista, već i da ne trpimo nikakav pokušaj da ga se oskvrne ili izopači, bilo od strane onih koji bezbožno i otvoreno napadaju Sveto pismo, bilo od strane onih koji su zavedeni lažnim i nerazumnim novotarijama. Nismo doista neupućeni, časna braćo, da postoji ne mali broj katolika, ljudi talenta i učenja, koji se s gorljivošću posvećuju obrani svetih spisa i njihovom boljem upoznavanju i razumijevanju. No, dok im dajemo pohvalu koju zaslužuju, ne možemo a da ne usrdno potičemo i druge, od čije vještine, pobožnosti i učenja imamo pravo očekivati dobre rezultate, da se posvete istom hvalevrijednom poslu. Naša je želja i žarka želja vidjeti porast broja provjerenih i ustrajnih radnika u djelovanju Svetog pisma; a posebno da oni koje je Božja milost pozvala na sveti red, iz dana u dan, kako to njihovo stanje zahtijeva, pokazuju veću marljivost i vrijednost u čitanju, razmatranju i tumačenju istog.

Sveto pismo najkorisnije za doktrinu i moral

3. Među razlozima zbog kojih je Sveto pismo toliko vrijedno pohvale - uz vlastitu izvrsnost i poštovanje koje dugujemo Božjoj Riječi - najvažniji od svih su bezbrojne dobrobiti kojih je ono izvor; prema nepogrešivom svjedočanstvu samoga Duha Svetoga, koji kaže: "Svako Pismo, nadahnuto Bogom, korisno je za poučavanje, za ukoravanje, za ispravljanje, za poučavanje u pravednosti, da čovjek Božji bude savršen, sposoban za svako dobro djelo."(6) Da je takva bila Božja namjera dajući Pismo ljudima, pokazuje primjer Krista, Gospodina našega, i njegovih apostola. Jer On sam, koji je "čudesima stekao autoritet, autoritetom zaslužio vjeru i vjerom privukao k sebi mnoštvo"(7), bio je naviknut u vršenju svoje Božanske misije pozivati se na Sveto pismo. Ponekad ga koristi kako bi dokazao da Poslan je od Boga i sam je Bog. Iz njih navodi upute za svoje učenike i potvrdu svoje doktrine. On ih opravdava od kleveta protivnika; citira ih protiv saduceja i farizeja i odgovara njima samom Sotoni kada se usudi iskušavati ga. Na kraju svog života, Njegove izjave su iz Svetog pisma, i to je Pismo koje On tumači svojim učenicima nakon svog uskrsnuća, sve dok se ne uznese u slavu svog Oca. Vjerni svojim propisima, apostoli, iako je sam dao da se "znakovi i čudesa čine njihovim rukama"(8), ipak su s najvećim učinkom koristili svete spise kako bi uvjerili narode posvuda u mudrost kršćanstva, pobijedili tvrdoglavost

Židova i suzbili izbijanje hereze. To se jasno vidi u njihovim govorima, posebno u onima svetog Petra: to su često bili tek niz citata iz Starog zavjeta koji su na najsnažniji način podupirali novu dispenzaciju. Isto nalazimo u Evanđeljima po Mateju i Ivanu te u katoličkim poslanicama; a najznačajnije od svega u riječima onoga koji se "hvali da je zakon naučio kod Gamalijelovih nogu, kako bi, naoružan duhovnim oružjem, kasnije s pouzdanjem mogao reći: 'Oružje našeg ratovanja nije tjelesno, nego snažno pred Bogom.'" (9) Neka stoga svi, a posebno novaci crkvene vojske, shvate koliko duboko treba cijeniti svete Knjige i s kakvom žudnjom i poštovanjem trebaju pristupati ovom velikom arsenalu nebeskog oružja. Jer oni čija je dužnost iznositi katolički nauk pred učenima ili neučenima nigdje neće naći opsežnije materijale ili obilnije poticaje, bilo o Bogu, vrhovnom Dobru i svesavršenom Biću, ili o djelima koja pokazuju Njegovu Slavu i Njegovu ljubav. Nigdje nema ničega potpunijeg ili izričitijeg o Spasitelju svijeta nego što se može naći u cijelom opsegu Biblije. Kao što kaže sveti Jeronim: "Ne poznavati Sveto pismo znači ne poznavati Krista."(10) Na njegovim stranicama ističe se Njegova slika, živa i dišući; šireći posvuda utjehu u nevolji, ohrabrenje na krepost i privlačnost Božjoj ljubavi. A što se tiče Crkve, njezinih institucija, njezine naravi, njezine službe i njezinih darova, u Svetom pismu nalazimo toliko referenci i toliko spremnih i uvjerljivih argumenata da, kako sveti Jeronim ponovno najistinitije kaže: "Čovjek koji je dobro utemeljen u svjedočanstvima Svetog pisma jest bedem Crkve."(11) A ako dođemo do morala i discipline, apostolski čovjek u svetim spisima nalazi obilnu i izvrsnu pomoć; presvete zapovijedi, blage i snažne poticaje, sjajne primjere svake kreposti i konačno obećanje vječne nagrade i prijetnju vječnom kaznom, izrečene u svečanom smislu,u Božje ime i Božjim vlastitim riječima.

4. I upravo ta posebna i jedinstvena moć Svetoga pisma, koja proizlazi iz nadahnuća Duha Svetoga, daje autoritet svetom govorniku, ispunjava ga apostolskom slobodom govora i prenosi snagu i moć njegovoj rječitosti. Jer oni koji u svoje napore ulijevaju duh i snagu Božje Riječi, govore "ne samo riječju, nego i snagom, i u Duhu Svetom, i u mnogoj punini".(12) Stoga su glupi i nepromišljeni oni propovjednici koji, govoreći o religiji i proglašavajući Božje stvari, ne koriste druge riječi osim riječi ljudske znanosti i ljudske razboritosti, uzdajući se u vlastite razloge, a ne u Božje. Njihovi govori mogu biti briljantni i izvrsni, ali moraju biti slabi i moraju biti hladni, jer nemaju vatre Božje riječi(13) i moraju biti daleko od one moćne moći koju posjeduje Božji govor: "Jer Riječ Božja je živa i djelotvorna, prodornija od svakog dvosjeklog mača i dopire do dijeljenja duše i duha."(14) Ali, doista, svi koji imaju pravo govoriti slažu se da u Svetom pismu postoji rječitost koja je divno raznolika i bogata te dostojna velikih tema. To je sveti Augustin temeljito razumio i obilno izložio.(15) To potvrđuju i

najbolji propovjednici svih vremena, koji su s zahvalnošću priznali da svoj ugled duguju uglavnom marljivom korištenju Biblije i pobožnom razmišljanju o njezinim stranicama.

5. Sveti Oci su sve to dobro poznavali iz praktičnog iskustva i nikada ne prestaju veličati Sveto pismo i njegove plodove. U bezbrojnim odlomcima svojih spisa nalazimo ih kako na to primjenjuju fraze poput "neiscrpna riznica nebeskog nauka"(16) ili "preobilni izvor spasenja"(17) ili nam to predstavljaju kao plodne pašnjake i prekrasne vrtove u kojima se stado Gospodnje divno osvježava i raduje.(18) Poslušajmo riječi svetog Jeronima u njegovoj Poslanici Nepocijanu: "Često čitaj božanska pisma; da, neka ti sveto čitanje uvijek bude u ruci; proučavaj ono što sam moraš propovijedati... Neka govor svećenika uvijek bude začinjen čitanjem Svetog pisma."(19) Sveti Grgur Veliki, od kojeg nitko nije divnije opisao pastoralnu službu, piše u istom smislu: "Oni", kaže on, "koji su revni u djelu propovijedanja, nikada ne smiju prestati proučavati pisanu Božju riječ."(20) Sveti Augustin nas, međutim, upozorava da "uzalud propovjednik izgovara Božju riječ izvana ako je ne sluša" iznutra;"(21) i sveti Grgur upućuje svete govornike "najprije da u Svetom pismu pronađu znanje o sebi, a zatim da ga prenesu drugima, da ne bi, korivši druge, zaboravili sebe."(22) Takve su opomene, doista, izrečene davno prije, apostolskim glasom koji je naučio svoju lekciju od samoga Krista, koji je "počeo činiti i poučavati". Nije samo Timoteju, već cijelom svećenstvu bila upućena zapovijed: "Pazi na sebe i na nauk, budi revan u njima. Jer čineći to spasit ćeš i sebe i one koji te slušaju."(23) Za spasenje i usavršavanje nas samih i drugih pri ruci je najbolja pomoć u Svetom pismu, kako Knjiga psalama, između ostalog, tako neprestano inzistira; ali naći će je samo oni koji u ovo božansko čitanje unose ne samo poslušnost i pažnju, već i pobožnost i nevin život. Jer Sveto pismo nije kao druge knjige. Diktirana Duhom Svetim, sadrži stvari od najdublje važnosti, koje su u mnogim slučajevima najteže i najnejasne. Da bi se razumjele i objasnile takve stvari uvijek je potreban "dolazak"(24) istog Duha Svetoga; to jest, Njegova svjetlost i Njegova milost; a to, kako Kraljevski psalmist tako često inzistira, treba tražiti poniznom molitvom i čuvati svetošću života.

Što Biblija duguje Katoličkoj crkvi

6. U tome se jasno vidi budna briga Crkve. Divnim zakonima i propisima uvijek je pokazivala brigu da "nebesko blago Svetih knjiga, tako obilno darovano čovjeku od Duha Svetoga, ne ostane zanemareno".(25) Propisala je da znatan dio njih čitaju i pobožno razmatraju svi njezini službenici u svakodnevnom bogoslužju svete psalmodije. Naredila je da ih u katedralama , samostanima i drugim samostanima u kojima se proučavanje može prikladno provoditi, tumače i izlažu sposobni ljudi; i strogo je zapovjedila da se njezina djeca hrane spasonosnim riječima Evanđelja barem nedjeljom i svečanim blagdanima.(26) Štoviše,

zahvaljujući mudrosti i trudu Crkve, iz stoljeća u stoljeće se uvijek nastavljalo ono njegovanje Svetog pisma koje je bilo tako izvanredno i urodilo tako obilnim plodovima.

7. I ovdje, kako bismo ojačali Naše učenje i Naše poticaje, dobro je podsjetiti se kako su od početka kršćanstva svi koji su bili poznati po svetosti života i svetom učenju posvećivali duboku i stalnu pozornost Svetom pismu. Ako uzmemo u obzir neposredne učenike apostola, svetog Klementa Rimskog, svetog Ignacija Antiohijskog, svetog Polikarpa - ili apologete, poput svetog Justina i svetog Ireneja, nalazimo da u svojim pismima i knjigama, bilo u obrani katoličke vjere ili u njezinoj preporuci, crpe vjeru, snagu i pomazanje iz Božje riječi. Kada su se u raznim biskupijama pojavile katehetske i teološke škole, od kojih su najslavnije bile one u Aleksandriji i Antiohiji, u tim se školama malo toga poučavalo osim onoga što je bilo sadržano u čitanju, tumačenju i obrani božanske pisane riječi. Iz njih je proizašao niz otaca i pisaca čiji su mukotrpni studiji i divni spisi s pravom zaslužili naziv zlatnog doba biblijske egzegeze tijekom sljedeća tri stoljeća. U Istočnoj Crkvi, najveće ime od svih je Origen - čovjek izvanredan i po pronicljivosti genija i po ustrajnom radu; iz čijih su brojnih djela i njegove velike *Heksaple* crpila gotovo sva djela koja su uslijedila nakon njega. Drugi koji su proširili područje ove znanosti također se mogu navesti kao posebno istaknuti; tako se Aleksandrija mogla pohvaliti svetim Klementom i svetim Ćirilom; Palestina, Euzebijem i drugim svetim Ćirilom; Kapadocija, svetim Bazilijem Velikim i dvojicom svetih Grgura iz Nazijanza i Nise; Antiohija, svetim Ivanom Zlatoustim, kod kojeg je znanost o Svetom pismu bila konkurentna sjaju njegove rječitosti. U Zapadnoj Crkvi bilo je mnogo jednako velikih imena: Tertulijan, sveti Ciprijan, sveti Hilarije, sveti Ambrozije, sveti Lav Veliki, sveti Grgur Veliki; najpoznatiji od svih, sveti Augustin i sveti Jeronim, od kojih je prvi bio tako čudesno oštrouman u prodiranju smisla Božje Riječi i tako plodan u korištenju nje za promicanje katoličke istine, a drugi je od Crkve, zbog svog izvrsnog poznavanja Svetog pisma i svog truda u promicanju njegove upotrebe, primio ime "velikog Učitelja".(27) Od tog razdoblja do jedanaestog stoljeća, iako biblijski studiji nisu cvjetali istom snagom i istom plodnošću kao prije, ipak su cvjetali, i to uglavnom zahvaljujući posredništvu svećenstva. Upravo je njihova briga i briga odabrala najbolje i najkorisnije stvari koje su stari ostavili, složila ih po redu i objavila s vlastitim dodacima - kao što su to učinili sv. Izidor Seviljski, časni Beda i Alkuin, među najistaknutijima; Upravo su oni ilustrirali svete stranice "glosama" ili kratkim komentarima, kao što vidimo kod Walafrida Strabona i svetog Anselma Laonskog, ili su uložili novi trud u osiguranje njihovog integriteta, kao što su to učinili sveti Petar Damian i blaženi Lanfranc. U dvanaestom stoljeću mnogi su se s velikim uspjehom prihvatili alegorijskog izlaganja Svetog pisma. U toj vrsti, sveti Bernard je najistaknutiji; i njegovi spisi, može se reći, su Sveto pismo u cijelosti. S dobom skolastičara došao je svjež i dobrodošao napredak u

proučavanju Biblije. Da su skolastici bili zabrinuti za autentičnost latinske verzije vidljivo je iz Correctoria *Biblica* , ili popisa ispravaka, koje su ostavili. Ali oni su svoj trud i marljivost uglavnom uložili u tumačenje i objašnjenje. Njima dugujemo točnu i jasnu razliku, kakva prije nije bila dana, različitih značenja svetih riječi; određivanje vrijednosti svakog "značaja" u teologiji; podjelu knjiga na dijelove i sažetke različitih dijelova; istraživanje ciljeva pisaca; demonstracija povezanosti rečenice s rečenicom i rečenice s rečenicom; sve to ima za cilj rasvijetliti nejasnije odlomke svetog pisma. Vrijedno djelo skolastičara u Svetom pismu vidi se u njihovim teološkim raspravama i komentarima Svetog pisma; i u tom pogledu najveće ime među njima je sveti Toma Akvinski.

8. Kad je naš prethodnik, Klement V., osnovao katedre za orijentalnu književnost na Rimskom kolegiju i na glavnim europskim sveučilištima, katolici su počeli točnije istraživati izvorni tekst Biblije, kao i latinsku verziju. Oživljavanje grčkog učenja među nama, a još više, sretan izum tiskarstva, dali su snažan poticaj biblijskim studijama. U kratkom vremenskom razdoblju, bezbrojna izdanja, posebno Vulgate, izašla su iz tiskarskih strojeva i proširila se po cijelom katoličkom svijetu; toliko je bilo štovano i voljeno Sveto pismo upravo u tom razdoblju protiv kojeg neprijatelji Crkve usmjeravaju svoje klevete. Ne smijemo zaboraviti koliko je učenih ljudi bilo, uglavnom među redovničkim redovima, koji su obavili izvrstan posao za Bibliju između Bečkog i Tridentskog sabora; ljudi koji su, primjenom modernih sredstava i pomagala, te darom vlastitog genija i učenja, ne samo doprinijeli bogatim zalihama drevnih vremena, već su i pripremili put za sljedeće stoljeće, stoljeće koje je uslijedilo nakon Tridentskog sabora, kada se gotovo činilo da se vratilo veliko doba Otaca. Jer dobro je poznato, i Mi se toga s veseljem prisjećamo, da su naši prethodnici od Pija IV. do Klementa VIII. dali pripremiti slavna izdanja Vulgate i Septuaginte, koja su, nakon što su objavljena po nalogu i autoritetu Siksta V. i istog Klementa, sada u općoj upotrebi. U to vrijeme, štoviše, pažljivo su izneseni razni drugi drevni prijevodi Biblije i Poligloti iz Antwerpena i Pariza, najvažniji za istraživanje pravog značenja teksta; niti postoji ijedna knjiga bilo kojeg Zavjeta koja nije našla više od jednog tumača, niti ijedno ozbiljno pitanje koje nije korisno iskoristilo sposobnost mnogih istraživača, među kojima nema malo - posebno onih koji su se najviše koristili Ocima - koji su stekli veliki ugled. Od tada nadalje trud i briga katolika nikada nisu nedostajali; jer, kako je vrijeme prolazilo, istaknuti znanstvenici su s uspjehom nastavili proučavati Bibliju i branili Sveto pismo od racionalizma istim oružjem filologije i srodnih znanosti kojima je bilo napadnuto. Mirno i pravedno razmatranje onoga što je rečeno jasno će pokazati da Crkva nikada nije propustila poduzeti odgovarajuće mjere kako bi Sveto pismo dovela u dohvat svoje djece, te da se uvijek čvrsto držala i korisno vršila skrbništvo koje joj je Svemogući Bog povjerio za zaštitu i slavu Njegove Svete Riječi; tako da nikada nije trebala, niti sada treba, bilo kakav poticaj izvana.

Kako proučavati Sveto pismo

9. Sada vam moramo, časna braćo, kako to naša svrha zahtijeva, dati savjete koji nam se čine najprikladnijima za uspješan nastavak proučavanja biblijske znanosti.

10. Ali prvo moramo jasno razumjeti kome se moramo suprotstaviti i boriti, te koje su njihove taktike i njihovo oružje. U ranijim vremenima borba se uglavnom vodila s onima koji su, oslanjajući se na osobni sud i odbacujući božanske tradicije i učiteljsku službu Crkve, smatrali da je Sveto pismo jedini izvor objave i konačni apel u pitanjima vjere. Sada se moramo susresti s racionalistima, pravom djecom i nasljednicima starijih heretika, koji su, uzdajući se u svoj vlastiti način razmišljanja, odbacili čak i ostatke kršćanskog vjerovanja koji su im predani. Oni poriču da postoji nešto poput objave ili nadahnuća, ili Svetog pisma uopće; umjesto toga vide samo krivotvorine i laži ljudi; oni prikazuju biblijske narative kao glupe basne i lažne priče: proročanstva i Božja proročanstva za njih su ili predviđanja sastavljena nakon događaja ili predviđanja oblikovana svjetlom prirode; Čuda i divote Božje moći nisu ono što se kaže da jesu, već zapanjujući učinci prirodnog zakona ili pak samo trikovi i mitovi; a apostolska evanđelja i spisi uopće nisu djelo apostola. Ove odvratne zablude, kojima misle da uništavaju istinu božanskih Knjiga, nameću se svijetu kao imperativne izjave neke novoizmišljene "slobodne znanosti"; znanosti, međutim, koja je toliko daleko od konačne da je oni neprestano mijenjaju i dopunjuju. I postoje neki od njih koji bi se, unatoč svojim bezbožnim mišljenjima i izjavama o Bogu i Kristu, evanđeljima i ostatku Svetog pisma, daleko smatrali i teolozima i kršćanima i ljudima Evanđelja, i koji pokušavaju prikriti tako časnim imenima svoju nepromišljenost i svoj ponos. Njima moramo dodati ne mali broj profesora drugih znanosti koji odobravaju njihove stavove i pružaju im podršku, te su potaknuti da napadaju Bibliju sličnom netolerancijom prema otkrivenju. I žalosno je vidjeti Ti napadi svakim danom postaju sve brojniji i žešći. Ponekad su napadnuti učeni i pronicljivi ljudi; ali oni nemaju poteškoća u obrani od zlih posljedica. Napori i umijeća neprijatelja uglavnom su usmjereni protiv neupućenijih masa naroda. Svoj smrtonosni otrov šire knjigama, pamfletima i novinama; šire ga govorima i razgovorima; nalaze se posvuda; i posjeduju brojne škole, nasilno preuzete od Crkve, u kojima, ismijavanjem i podlim šalama, izopačuju lakovjerne i neobrazovane umove mladih do prezira Svetog pisma. Ne bi li te stvari, časna braćo, trebale uzburkati i zapaliti srce svakog pastira, tako da se ovom "lažno nazvanom znanju"(28) može suprotstaviti drevna i istinita znanost koju je Crkva, preko apostola, primila od Krista, i da Sveto pismo pronađe prvake koji su potrebni u tako važnoj bitci?

11. Neka nam prva briga bude da se u sjemeništima i akademskim ustanovama proučavanje Svetog pisma postavi na takvu razinu kakvu zahtijeva njegova vlastita važnost i okolnosti vremena. S tim u vezi, prva stvar kojoj treba posvetiti pozornost jest mudar izbor profesora. Učitelje Svetog pisma ne treba imenovati nasumično iz mnoštva; već to moraju biti ljudi čiji su karakter i sposobnost dokazani ljubavlju prema Bibliji i dugogodišnjim poznavanjem nje te prikladnim učenjem i proučavanjem.

12. Jednako je važno osigurati na vrijeme kontinuirani niz takvih učitelja; i bilo bi dobro, gdje god je to moguće, odabrati mlade ljude s dobrim obećanjem koji su uspješno završili svoj teološki studij i odvojiti ih isključivo za Sveto pismo, pružajući im mogućnosti za potpun i cjelovit studij. Tako odabrani i pripremljeni profesori mogu s povjerenjem pristupiti zadatku koji im je dodijeljen; a da bi svoj posao mogli dobro i uspješno obavljati, neka poslušaju upute koje ćemo im sada dati.

13. Na početku tečaja Svetog pisma neka se profesor ozbiljno potrudi oblikovati prosudbu mladih početnika kako bi ih podjednako osposobio za obranu svetih spisa i za prodiranje u njihovo značenje. To je cilj rasprave koja se zove "Uvod". Ovdje se studenta uči kako dokazati integritet i autoritet Biblije, kako istražiti i utvrditi njezin pravi smisao te kako odgovoriti na prigovore i opovrgnuti ih. Nepotrebno je inzistirati na važnosti provođenja ovih preliminarnih studija na uredan i temeljit način, uz pratnju i pomoć teologije; jer cijeli sljedeći tečaj mora počivati na tako postavljenim temeljima i koristiti tako stečeno svjetlo. Zatim će učitelj svoju ozbiljnu pozornost usmjeriti na plodonosniji dio znanosti o Svetom pismu koji se odnosi na tumačenje; u kojem se prenosi metoda korištenja Božje riječi u korist religije i pobožnosti. Bez oklijevanja prepoznajemo da ni opseg teme ni raspoloživo vrijeme ne dopuštaju da se svaka pojedinačna knjiga Biblije zasebno prođe. No, poučavanje bi trebalo rezultirati određenom i utvrđenom metodom tumačenja - i stoga bi profesor trebao jednako tako izbjegavati pogrešku davanja samo okusa svake knjige i predugo se zadržavanja na dijelu jedne knjige. Ako većina škola ne može učiniti ono što se radi u velikim institucijama - to jest, voditi studente kroz cijelu jednu ili dvije knjige kontinuirano i s određenim razvojem - ipak barem oni dijelovi koji su odabrani trebaju se obraditi s odgovarajućom cjelovitošću; na takav način da studenti mogu naučiti iz uzorka koji im se tako stavlja pred njih da vole i koriste ostatak svete Knjige tijekom cijelog svog života. Profesor će, slijedeći tradiciju antike, koristiti Vulgatu kao svoj tekst; jer je Tridentski sabor odredio da je "u javnim predavanjima, raspravama, propovijedima i izlaganjima"(29) Vulgata "autentična" verzija; i to je postojeći običaj Crkve. Istodobno, ne treba zanemariti ni druge verzije koje je kršćanska antika odobrila, a posebno starije rukopise. Jer iako značenje hebrejskog i grčkog jezika u velikoj mjeri prenosi Vulgata, ipak

gdje god postoji dvosmislenost ili nedostatak jasnoće, "ispitivanje starijih jezika", (30) citirajući svetog Augustina, bit će korisno i korisno. Ali u ovom pitanju teško da trebamo reći da je potrebna najveća razboritost, jer "služba komentatora", kako kaže sveti Jeronim, "nije iznijeti ono što bi on sam preferirao, već ono što njegov autor kaže."(31) Pitanje "čitanja" bilo je, Kada je potrebno, pažljivo raspravljeno, sljedeće je istražiti i objasniti značenje. A prvi savjet koji treba dati jest sljedeći: Što više naši protivnici tvrde suprotno, to se mi moramo pažljivije pridržavati prihvaćenih i odobrenih kanona tumačenja. Stoga, dok važemo značenja riječi, povezanost ideja, paralelizam odlomaka i slično, svakako bismo trebali koristiti primjere koji se mogu izvući iz prikladne erudicije vanjske vrste; ali to treba činiti s oprezom, kako se na pitanja ove vrste ne bi utrošilo više truda i vremena nego što se troši na same Svete knjige i kako se umovi učenika ne bi preopteretili masom informacija koje će biti prije smetnja nego pomoć.

Sveto pismo i teologija; tumačenje; crkveni Oci

14. Profesor sada može sigurno prijeći na korištenje Svetog pisma u teološkim pitanjima. U vezi s tim treba primijetiti da, osim uobičajenih razloga koji drevne spise čine manje ili više teškima za razumijevanje, postoje i neki koji su specifični za Bibliju. Jer se jezik Biblije koristi za izražavanje, pod nadahnućem Duha Svetoga, mnogih stvari koje su izvan moći i dosega ljudskog razuma - to jest, božanskih misterija i svega što je s njima povezano. Ponekad u takvim odlomcima postoji punoća i skrivena dubina značenja koju slovo teško izražava i koju zakoni tumačenja teško opravdavaju. Štoviše, sam doslovni smisao često dopušta i druga značenja, prilagođena ilustriranju dogme ili potvrđivanju morala. Stoga se mora prepoznati da su sveti spisi obavijeni određenom religioznom tamom i da nitko ne može ući u njihovu unutrašnjost bez vodiča(32); Bog tako raspolaže, kako Sveti Oci obično uče, kako bi ih ljudi mogli istraživati s većim žarom i ozbiljnošću, te da ono što se s teškoćama postigne dublje prodre u um i srce; i, ponajviše, da shvate da je Bog predao Sveto pismo Crkvi i da u čitanju i korištenju Njegove Riječi moraju slijediti Crkvu kao svog vodiča i učitelja. Sveti Irenej je odavno utvrdio da tamo gdje su *karizme*gdje su bili Božji, tamo se istina mogla naučiti i da su Sveto pismo sigurno tumačili oni koji su imali apostolsko nasljedstvo.(33) Njegovo učenje, i učenje drugih svetih otaca, preuzeo je Vatikanski sabor, koji, obnavljajući Tridentski dekret, izjavljuje da je njegov "um" sljedeći - da se "u stvarima vjere i morala, koje pripadaju izgradnji kršćanskog nauka, treba smatrati pravim smislom Svetog pisma koji je zastupala i zastupa naša sveta Majka Crkva, čija je uloga suditi o pravom smislu i tumačenju Svetog pisma; i stoga nikome nije dopušteno tumačiti Sveto pismo protivno takvom smislu ili također protiv jednoglasnog slaganja otaca."(34) Ovom premudrom dekretom Crkva nipošto ne sprječava niti ograničava bavljenje biblijskom znanošću, već je štiti od pogrešaka i uvelike pomaže njezinom stvarnom

napretku. Privatnom studentu još uvijek je otvoreno široko polje u kojem se njegova hermeneutička vještina može pokazati s izvanrednim učinkom i na korist Crkve. S jedne strane, u onim odlomcima Svetog pisma koji još nisu dobili sigurno i konačno tumačenje, takvi napori mogu, u dobrohotnoj Božjoj providnosti, pripremiti i dovesti do zrelosti sud Crkve; s druge strane, u odlomcima koji su već definirani, privatni student može obaviti jednako vrijedan posao, bilo jasnije ih izlažući stadu i vještije znanstvenicima, bilo snažnije ih braneći od neprijateljskih napada. Stoga bi prvi i najdraži cilj katoličkog komentatora trebao biti tumačenje onih odlomaka koji su dobili autentično tumačenje bilo od samih svetih pisaca, pod nadahnućem Duha Svetoga (kao na mnogim mjestima Novog zavjeta), bilo od Crkve, uz pomoć istog Duha Svetoga, bilo njezinim svečanim sudom ili njezinim redovnim i univerzalnim *učiteljstvom* (35) - tumačiti te odlomke u istom smislu i dokazati, svim sredstvima znanosti, da zdravi hermeneutički zakoni ne dopuštaju drugo tumačenje. U ostalim odlomcima treba slijediti analogiju vjere, a katolički nauk, kako ga je autoritativno predložila Crkva, treba smatrati vrhovnim zakonom; Jer, budući da je isti Bog autor i Svetih knjiga i doktrine povjerene Crkvi, očito je nemoguće da se bilo koje učenje može legitimnim sredstvima izvući iz prvih, koje će u bilo kojem pogledu biti u suprotnosti s potonje. Iz toga slijedi da je svako tumačenje glupo i lažno koje ili dovodi do neslaganja svetih pisaca jedni s drugima ili je protivno doktrini Crkve. Profesor Svetog pisma, stoga, između ostalih preporuka, mora dobro poznavati cijeli teološki krug i duboko čitati komentare svetih otaca i učitelja te drugih tumača Marka.(36) To usađuje sveti Jeronim, a još češće sveti Augustin, koji se s pravom žali: "Ako ne postoji grana učenja, ma koliko skromna i laka za učenje, koja ne zahtijeva učitelja, što može biti veći znak nepromišljenosti i ponosa od odbijanja proučavanja knjiga božanskih otajstava uz pomoć onih koji su ih tumačili?"(37) Drugi oci su rekli isto i potvrdili to svojim primjerom, jer su "nastojali steći razumijevanje Svetog pisma ne vlastitim svjetlima i idejama, već iz spisa i autoriteta starih, koji su pak, kao što znamo, primili pravilo tumačenja izravno od apostola."(38) Sveti oci "kojima, nakon apostola, Crkva duguje svoj rast - koji su sadili, zalijevali, gradili, upravljali i njegovali ga",(39) Sveti Oci, kažemo, imaju vrhovni autoritet kad god svi na isti način tumače bilo koji tekst Biblije, kao dio doktrine vjere ili morala; jer njihova jednoglasnost jasno pokazuje da je takvo tumačenje došlo od apostola kao pitanje katoličke vjere. Mišljenje Otaca također ima vrlo veliku težinu kada o tim stvarima raspravljaju u svojstvu učitelja, neslužbeno; ne samo zato što se ističu u svom poznavanju objavljene doktrine i u poznavanju mnogih stvari koje su korisne za razumijevanje apostolskih knjiga, već zato što su ljudi izvanredne svetosti i žarke revnosti za istinu, kojima je Bog darovao obilniju mjeru svog svjetla. Stoga bi tumač trebao smatrati svojom dužnošću slijediti njihove stope sa svim poštovanjem i koristiti njihov rad s inteligentnim uvažavanjem.

15. Ali on zbog toga ne smije smatrati da je zabranjeno, kada postoji opravdan razlog, gurati istraživanje i izlaganje dalje od onoga što su Oci učinili; pod uvjetom da pažljivo poštuje pravilo koje je tako mudro postavio sveti Augustin - ne odstupati od doslovnog i očiglednog smisla, osim samo tamo gdje razum to čini neodrživim ili nužda zahtijeva;(40) pravilo kojeg se treba strogo pridržavati u ovim vremenima, kada žeđ za novostima i neograničena sloboda misli čine opasnost od pogreške najstvarnijom i najbližom. Niti se smiju zanemariti oni odlomci koje su Oci shvatili u alegorijskom ili figurativnom smislu, osobito kada je takvo tumačenje opravdano doslovnim i kada se temelji na autoritetu mnogih. Jer ovu metodu tumačenja Crkva je primila od apostola i odobrila ju je vlastitom praksom, kako svjedoči sveta Liturgija; iako je istina da sveti Oci time nisu izravno tvrdili da pokazuju dogme vjere, već su je koristili kao sredstvo promicanja vrline i pobožnosti, za koje su, po vlastitom iskustvu, znali da su najvrjednije. Autoritet drugih katoličkih tumača nije toliko velik; ali proučavanje Svetog pisma oduvijek je napredovalo u Crkvi, te stoga i ovi komentari imaju svoje časno mjesto i korisni su na mnogo načina za pobijanje napadača i objašnjenje poteškoća. Ali krajnje je neprimjereno zanemariti, u neznanju ili preziru, izvrsno djelo koje su katolici ostavili u izobilju, i pribjegavati djelima nekatolika - i u njima tražiti, na štetu zdravog nauka i često na opasnost vjere, objašnjenje odlomaka na kojima su katolici davno uspješno upotrijebili svoj talent i svoj trud. Jer iako proučavanje ne-katolika, korišteno s razboritošću, ponekad može biti korisno katoličkom studentu, on ipak treba imati na umu - kao što i crkveni oci uče u brojnim odlomcima (41) - da se smisao Svetog pisma nigdje ne može naći neiskvaren izvan Crkve, i ne može se očekivati da će se naći kod pisaca koji, budući da nemaju pravu vjeru, samo glođu koru Svetog pisma i nikada ne dosežu njegovu srž.

16. Najpoželjnije je i najbitnije da cjelokupno učenje teologije bude prožeto i oživljeno korištenjem božanske Riječi Božje. To je ono što su Crkveni oci i najveći teolozi svih vremena željeli i prakticirali. Uglavnom iz Svetih spisa nastojali su proglasiti i utvrditi Članke vjere i istine povezane s njima, i upravo su u njima, zajedno s božanskom Predajom, pronašli pobijanje heretičke pogreške te razumnost, pravo značenje i međusobni odnos istina katoličanstva. Nitko se neće tome čuditi ako uzme u obzir da Svete knjige zauzimaju tako istaknuto mjesto među izvorima objave da se bez njihovog marljivog proučavanja i korištenja teologija ne može postaviti na svoje prave temelje ili se s njom postupati kako to zahtijeva njezino dostojanstvo. Jer premda je ispravno i prikladno da se studenti u akademijama i školama prvenstveno vježbaju u stjecanju znanstvenog znanja o dogmi, putem zaključivanja iz Članaka vjere do njihovih posljedica, prema pravilima odobrene i zdrave filozofije - ipak razborit i upućen teolog nipošto neće proći pored te metode doktrinarnog dokazivanja koja svoj dokaz crpi iz autoriteta Biblije; „jer (teologija) ne prima svoja prva načela ni iz jedne druge

znanosti, već neposredno od Boga po objavi. I stoga ne prima druge znanosti kao od višeg, već ih koristi kao svoje niže ili sluškinje."(42) Upravo je taj pogled na doktrinarno učenje postavio i preporučio knez teologa, sveti Toma Akvinski;(43) koji, štoviše, pokazuje - budući da je to bitna karakteristika kršćanske teologije - kako ona može braniti vlastita načela od napada: „Ako protivnik", kaže on, „prizna samo bilo koji dio božanske objave, imamo argument protiv njega; dakle, protiv heretika možemo se poslužiti autoritetom Svetog pisma, a protiv onih koji poriču jedan članak, možemo se poslužiti drugim. Ali ako naš protivnik u potpunosti odbaci božansku objavu, tada ne preostaje nijedan način da dokažemo Članak vjere rasuđivanjem; možemo samo riješiti poteškoće koje se protiv njih postavljaju."(44) Stoga se mora paziti da početnici pristupe proučavanju Biblije dobro pripremljeni i opremljeni; inače će se pravedne nade izjaloviti ili, što je još gore, nepromišljeno će riskirati opasnost od pogreške, postajući lak plijen sofizama i mukotrpne erudicije racionalista. Najbolja priprema bit će savjesna primjena filozofije i teologije pod vodstvom svetog Tome Akvinskog i temeljita obuka u njima - kao što smo i sami drugdje istaknuli i uputili. Na taj način, kako u biblijskim studijama tako i u onom dijelu teologije koji se naziva pozitivnim,slijedit će pravi put i postići zadovoljavajući napredak.

Autoritet Svetog pisma; Moderna kritika; Fizička znanost

17. Dokazati, izložiti, ilustrirati katolički nauk legitimnim i vještim tumačenjem Biblije, mnogo je; ali postoji i drugi dio teme jednako važne i jednako teške prirode - održavanje na najjači mogući način njezina punog autoriteta. To se ne može učiniti u potpunosti ili zadovoljavajuće osim putem živog i ispravnog *učiteljstva* Crkve. Crkva, "zbog svog divnog širenja, svoje istaknute svetosti i neiscrpne plodnosti u dobru, svog katoličkog jedinstva i svoje nepokolebljive stabilnosti, sama je po sebi veliki i trajni motiv vjerodostojnosti i nepobitno svjedočanstvo vlastitog Božanskog poslanja."(45) Ali budući da božansko i nepogrešivo *učiteljstvo* Crkve počiva i na autoritetu Svetog pisma, prvo što treba učiniti jest opravdati pouzdanost svetih zapisa barem kao ljudskih dokumenata, iz kojih se može jasno dokazati, kao iz primitivnog i autentičnog svjedočanstva, Božanstvo i poslanje Krista Gospodina našega, ustanovljenje hijerarhijske Crkve i primat Petra i njegovih nasljednika. Stoga je najpoželjnije da postoje brojni članovi svećenstva dobro pripremljeni za ulazak u sukob ovakve prirode i za odbijanje neprijateljskih napada, ponajviše se uzdajući u Božju opremu koju preporučuje Apostol,(46) ali i ne nenavikli na moderne metode napada. Na to lijepo aludira sveti Ivan Zlatousti, opisujući dužnosti svećenika: "Moramo uložiti svaki napor da 'Riječ Božja obilno prebiva u nama'(47) i ne moramo biti spremni samo za jednu vrstu borbe - jer je borba mnogostrana i neprijatelj je svakovrsan; i ne koriste svi isto oružje niti napadaju na isti način. Stoga je potrebno da čovjek koji se mora boriti protiv svih bude upoznat sa spravama i umijećem svih - da

bude istovremeno strijelac i praćnik, zapovjednik i časnik, general i vojnik, pješak i konjanik, vješt u pomorskoj borbi i opsadi; jer ako ne zna svaki trik i zavoj rata, vrag je vrlo sposoban, ako se samo jedna vrata ostave otvorena, ući u svoju žestoku borbu." čete i odvedu ovce."(48) Već smo se dotaknuli sofizama neprijatelja i njegovih mnogostrukih napadačkih vještina. Sada ćemo reći savjet o sredstvima obrane. Prvo sredstvo je proučavanje orijentalnih jezika i umijeća kritike. Ova dva znanja danas se visoko cijene i stoga će svećenstvo, upoznavajući se s njima manje-više u potpunosti, ovisno o vremenu i mjestu, moći bolje obavljati svoju dužnost s dostojnim ugledom; jer se moraju pokazati "svim svima",(49) uvijek "spremni zadovoljiti svakoga tko ih pita za razlog nade koja je u njima".(50) Stoga je najprikladnije da profesori Svetog pisma i teolozi savladaju one jezike na kojima su svete knjige izvorno napisane; i bilo bi dobro da ih i crkveni studenti njeguju, posebno oni koji teže akademskim stupnjevima. Trebalo bi se potruditi da se u svim akademskim institucijama - kao što je već pohvalno učinjeno u mnogima - osnuju katedre za ostale drevne jezike, posebno semitski, i predmete povezane s njima, u korist prvenstveno onih koji su namijenjeni ispovijedanju svete literature. Ovi potonji, sa sličnim ciljem, trebali bi se dobro i temeljito upoznati s umijećem istinske kritike. Na veliku štetu religije pojavila se nespretna metoda, dostojanstvena imenom "viša kritika", koja se pretvara da prosuđuje o podrijetlu, integritetu i autoritetu svake Knjige samo na temelju unutarnjih pokazatelja. S druge strane, jasno je da je u povijesnim pitanjima, poput podrijetla i prenošenja spisa, svjedočanstvo povijesti od primarne važnosti i da se povijesno istraživanje treba provoditi s najvećom pažnjom; i da u tom pitanju unutarnji dokazi rijetko imaju veliku vrijednost, osim kao potvrda. Gledati na to u bilo kojem drugom svjetlu značilo bi otvoriti vrata mnogim zlim posljedicama. To će učiniti neprijatelje religije mnogo smjelijima i samouvjerenijima u napadu i iskrivljavanju Svetih knjiga; i ta hvaljena "viša kritika" svest će se u odraz pristranosti i predrasuda kritičara. Neće baciti na Sveto pismo svjetlo koje se traži, niti će dokazati bilo kakvu korist za doktrinu; samo će izazvati neslaganje i neslaganje, te sigurne note pogreške, koje dotični kritičari tako obilno pokazuju u sebi; a budući da je većina njih okaljana lažnom filozofijom i racionalizmom, to mora dovesti do uklanjanja iz svetih spisa svakog proročanstva i čuda, te svega ostalog što je izvan prirodnog poretka.

18. Drugo, moramo se boriti protiv onih koji, zlonamjerno koristeći fizikalnu znanost, pomno proučavaju Svetu knjigu kako bi otkrili pisce u pogrešci i iskoristili priliku za ocrnjivanje njezina sadržaja. Napadi ove vrste, koji se odnose na pitanja osjetilnog iskustva, posebno su opasni za mase, a također i za mlade koji započinju svoje književne studije; jer mladi, ako izgube poštovanje prema Svetom pismu u jednoj ili više točaka, lako se navedu da potpuno odustanu od vjerovanja u njega. Ne treba isticati kako je priroda znanosti, baš kao što je tako divno prilagođena pokazivanju slave Velikog Stvoritelja, pod uvjetom da se

poučava kako bi trebala, tako ako se izopačeno prenosi mladoj inteligenciji, može se pokazati najkobnijom u uništavanju načela istinske filozofije i u kvarenju morala. Stoga će profesoru Svetog pisma znanje prirodne znanosti biti od velike pomoći u otkrivanju takvih napada na Svete knjige i u njihovom pobijanju. Nikada, doista, ne može postojati nikakva stvarna neskladnost između teologa i fizičara, sve dok se svaki ograničava u vlastite okvire i obojica paze, kako nas sveti Augustin upozorava, "da ne iznose nepromišljene tvrdnje ili da ne tvrde ono što nije poznato kao poznato".(51) Ako bi među njima došlo do neslaganja, evo pravila koje je sveti Augustin također postavio za teologa: "Što god oni mogu stvarno dokazati kao istinito o fizičkoj prirodi, moramo pokazati da se može pomiriti s našim Svetim pismom; i što god tvrde u svojim raspravama što je suprotno ovim našim Svetim pismima, to jest katoličkoj vjeri, moramo ili dokazati koliko god možemo da je potpuno lažno, ili u svakom slučaju moramo, bez i najmanjeg oklijevanja, vjerovati da je tako."(52) Da bismo razumjeli koliko je ovdje formulirano pravilo pravedno, moramo se prvo sjetiti da sveti pisci, ili točnije rečeno, Duh Sveti "Koji je govorio po njima, nije namjeravao ljude učiti tim stvarima (to jest, bitnoj prirodi stvari vidljivog svemira), stvarima koje ni na koji način nisu korisne. na spasenje."(53) Stoga nisu nastojali prodrijeti u tajne prirode, već su opisivali i obrađivali stvari manje-više figurativnim jezikom ili terminima koji su se u to vrijeme uobičajeno koristili, a koji se u mnogim slučajevima svakodnevno koriste i danas, čak i od strane najuglednijih znanstvenika. Običan govor prvenstveno i ispravno opisuje ono što spada pod osjetila; i donekle na isti način sveti pisci - kako nas podsjeća i Anđeoski naučitelj - 'slijedili su ono što se osjetilno činilo'(54) ili su zapisali ono što je Bog, govoreći ljudima, označio, na način na koji su ljudi mogli razumjeti i na koji su bili navikli.

19. Nepokolebljiva obrana Svetog pisma, međutim, ne zahtijeva da podjednako podržavamo sva mišljenja koja je svaki od Otaca ili novijih tumača iznio u njegovom tumačenju; jer moguće je da su, komentirajući odlomke gdje se pojavljuju fizičke stvari, ponekad izrazili ideje svog vremena i tako dali izjave koje su danas napuštene kao netočne. Stoga, u njihovim tumačenjima moramo pažljivo primijetiti što oni smatraju dijelom vjere ili blisko povezanim s vjerom - u čemu su jednoglasni. Jer "u onim stvarima koje ne spadaju pod obvezu vjere, sveci su mogli imati različita mišljenja, baš kao i mi sami",(55) prema izreci svetog Tome. I na drugom mjestu on vrlo divno kaže: "Kad se filozofi slažu oko neke točke, a ona nije protivna našoj vjeri, sigurnije je, po mom mišljenju, ne postavljati takvu točku kao dogmu vjere, čak i ako je filozofi možda tako predstavljaju, niti je odbacivati kao protivnu vjeri, da tako ne damo mudrima ovoga svijeta priliku da preziru našu vjeru."(56) Katolički tumač, iako bi trebao pokazati da one činjenice prirodne znanosti za koje istraživači sada tvrde da su sasvim sigurne nisu protivne ispravno objašnjenom Svetom pismu, ipak mora uvijek imati na umu da je mnogo toga što je smatrano i dokazano kao sigurno

kasnije dovedeno u pitanje i odbačeno. A ako pisci o fizici putuju izvan granica vlastite grane i prenose svoje pogrešno učenje u područje filozofije, neka se predaju filozofima za...

Inspiracija nespojiva s pogreškom

20. Ovdje postavljena načela primjenjivat će se na srodne znanosti, a posebno na povijest. Žalosna je činjenica da postoje mnogi koji s velikim trudom provode i objavljuju istraživanja o spomenicima antike, običajima i institucijama naroda i drugim ilustrativnim temama, a čija je glavna svrha u svemu tome prečesto pronaći pogreške u svetim spisima i tako poljuljati i oslabiti njihov autoritet. Neki od ovih pisaca pokazuju ne samo ekstremno neprijateljstvo, već i najveću nepravdu; u njihovim očima profana knjiga ili drevni dokument prihvaća se bez oklijevanja, dok se Sveto pismo, ako u njemu pronađu samo sumnju na pogrešku, uz najmanju moguću raspravu odbacuje kao potpuno nepouzdano. Istina je, bez sumnje, da su prepisivači pogriješili u tekstu Biblije; ovo pitanje, kada se pojavi, treba pažljivo razmotriti po svojoj suštini, a činjenicu ne treba prelako priznati, već samo u onim odlomcima gdje je dokaz jasan. Također se može dogoditi da smisao odlomka ostane dvosmislen, a u tom slučaju dobre hermeneutičke metode uvelike će pomoći u razjašnjavanju nejasnoća. Ali apsolutno je pogrešno i zabranjeno, bilo suziti nadahnuće samo na određene dijelove Svetog pisma, bilo priznati da je sveti pisac pogriješio. Jer sustav onih koji, kako bi se riješili tih poteškoća, ne ustručavaju priznati da se božansko nadahnuće odnosi na stvari vjere i morala i ništa više, jer (kako pogrešno misle) u pitanju istinitosti ili lažnosti odlomka, ne bismo trebali uzeti u obzir toliko ono što je Bog rekao koliko razlog i svrhu koju je imao na umu govoreći to - ovaj sustav se ne može tolerirati. Jer sve knjige koje Crkva prima kao svete i kanonske, napisane su u cijelosti i u cijelosti, sa svim svojim dijelovima, po diktatu Duha Svetoga; i toliko je daleko od toga da je moguće da bilo kakva pogreška može koegzistirati s nadahnućem, to nadahnuće ne samo da je u biti nespojivo s pogreškom, već je isključuje i odbacuje toliko apsolutno i nužno koliko je nemoguće da sam Bog, vrhovna Istina, može izreći ono što nije istinito. To je drevna i nepromjenjiva vjera Crkve, svečano definirana na Firentinskom i Tridentskom saboru, a konačno potvrđena i izričitije formulirana od strane Vatikanskog sabora. Ovo su riječi posljednjeg: "Knjige Starog i Novog zavjeta, cijele i cjelovite, sa svim njihovim dijelovima, kako su nabrojane u dekretu istoga Tridentskog sabora i u drevnoj latinskoj Vulgati, imaju se prihvatiti kao svete i kanonskim. I Crkva ih smatra svetima i kanonskim, ne zato što su, budući da su sastavljeni ljudskim trudom, kasnije odobreni njezinim autoritetom; niti samo zato što sadrže objavu bez pogreške; već zato što, budući da su napisani pod nadahnućem Duha Svetoga, imaju Boga za svog autora."(57) Dakle, budući da je Duh Sveti koristio ljude kao svoje instrumente, ne možemo reći da su upravo ti

nadahnuti instrumenti, možda, pali u zabludu, a ne primarni autor. Jer, nadnaravnom moći, On ih je tako potaknuo i potaknuo da pišu - Bio im je toliko prisutan - da su stvari koje je naredio, i samo te, prvo ispravno razumjeli, zatim su htjeli vjerno zapisati i konačno izraziti prikladnim riječima i s nepogrešivom istinom. Inače se ne bi moglo reći da je On Autor cijelog Svetog pisma. Takvo je oduvijek bilo uvjerenje Otaca. "Stoga", kaže sveti Augustin, "budući da su oni napisali stvari koje im je On pokazao i izgovorio, ne može se pretvarati da On nije pisac; jer su Njegovi udovi izvršavali ono što im je Glava diktirala." (58) I sveti Grgur Veliki ovako izjavljuje: "Sasvim je suvišno ispitivati tko je napisao ove stvari - mi odano vjerujemo da je Duh Sveti Autor knjige. Napisao ju je Onaj koji ju je diktirao za pisanje; napisao ju je Onaj koji ju je nadahnuo za njezino izvršenje." (59)

21. Iz toga slijedi da oni koji tvrde da je pogreška moguća u bilo kojem istinskom odlomku svetih spisa, ili izvrću katolički pojam nadahnuća ili čine Boga autorom takve pogreške. I tako su se svi Oci i Učitelji složili da su božanski spisi, kako su ih ostavili hagiografi, slobodni od svake pogreške, da su se usrdno trudili, s ne manje vještine nego poštovanja, uskladiti jedni s drugima one brojne odlomke koji se čine suprotnima - upravo one odlomke koje je u velikoj mjeri prihvatila "viša kritika"; jer su bili jednoglasni u tvrdnji da su ti spisi, u cijelosti i u svim svojim dijelovima, podjednako iz inicijative *Svemogućeg* Boga i da Bog, govoreći preko svetih pisaca, nije mogao zapisati ništa osim onoga što je istina. Riječi svetog Augustina svetom Jeronimu mogu sažeti ono što su naučavali: „Sa svoje strane priznajem vašoj ljubavi da sam samo onim knjigama Svetog pisma koje se sada nazivaju kanonskim naučio iskazivati toliku čast i poštovanje da čvrsto vjerujem da nijedan njihov pisac nije upao u nikakvu pogrešku. I ako u tim knjigama naiđem na išta što se čini protivnim istini, neću oklijevati zaključiti ili da je tekst neispravan, ili da prevoditelj nije izrazio značenje odlomka, ili da ja sam ne razumijem.“ (60)

22. Ali potpuno i savršeno, sa svim oružjem najbolje znanosti, poduzeti obranu Svetog pisma daleko je više nego što se može očekivati od samog truda komentatora i teologa. To je pothvat u kojem imamo pravo očekivati suradnju svih onih katolika koji su stekli ugled u bilo kojoj grani znanosti. Kao u prošlosti, tako i u sadašnje vrijeme, Crkva nikada nije bez milostive podrške svoje vješte djece; neka njihove usluge vjeri rastu i povećavaju se! Jer ne postoji ništa što smatramo potrebnijim od toga da istina pronađe branitelje moćnije i brojnije od neprijatelja s kojima se mora suočiti; niti postoji išta što je bolje izračunato da impresionira mase poštovanjem prema istini od toga da je vide kako je hrabro proglašavaju učeni i ugledni ljudi. Štoviše, ogorčeni jezici prigovarača bit će ušutkani, ili se barem neće usuditi tako bestidno inzistirati da je vjera neprijatelj znanosti, kada vide da znanstvenici istaknuti u svojoj struci pokazuju prema vjeri

najizraženiju čast i poštovanje. Vidjevši, dakle, da oni kojima je dobrota Svemogućeg Boga, zajedno s milošću vjere, obdarila velikim prirodnim talentom, neka takvi ljudi, u ovom gorkom sukobu kojem je predmet Sveto pismo, odaberu svaki od sebe granu studija koja najprikladnija je njihovim okolnostima i nastoje se u njoj istaknuti, te tako budu spremni s pohvalom i ugledom odbiti napade na Božju Riječ. I naša je ugodna dužnost odati zasluženu pohvalu djelu koje su neki katolici poduzeli - to jest, osnivanju društava i doprinosu znatnih svota novca, s ciljem pružanja studijskim i učenim ljudima svake vrste pomoći i podrške u provođenju cjelovitih studija. Uistinu izvrstan način ulaganja novca, i dobro prilagođen vremenu u kojem živimo! Što je manje nade u javno pokroviteljstvo katoličkog studija, to bi veća i obilnija trebala biti darežljivost privatnih osoba - onih kojima je Bog dao bogatstvo, koji tako dragovoljno koriste svoja sredstva kako bi zaštitili blago Njegove objavljene doktrine.

Sažetak

23. Da bi se svi ovi napori i nastojanja zaista pokazala korisnima za stvar Biblije, neka se znanstvenici čvrsto drže načela koja smo postavili u ovom Pismu. Neka odano smatraju da je Bog, Stvoritelj i Vladar svih stvari, ujedno i Autor Svetog pisma - i da se stoga ništa ne može dokazati ni fizičkom znanošću ni arheologijom što može stvarno proturječiti Svetom pismu. Ako se, dakle, naiđe na očito proturječje, treba uložiti sve napore da se ono ukloni. Treba se konzultirati s razboritim teolozima i komentatorima o tome koje je istinito ili najvjerojatnije značenje odlomka o kojem se raspravlja, a neprijateljski argumenti trebaju se pažljivo odvagnuti. Čak i ako se poteškoća ipak ne razjasni i čini se da nesklad ostaje, spor se ne smije napustiti; istina ne može proturječiti istini i možemo biti sigurni da je napravljena neka pogreška ili u tumačenju svetih riječi ili u samoj polemičkoj raspravi; a ako se takva pogreška ne može otkriti, moramo zasad odgoditi prosudbu. Bezbrojni su prigovori uporno upućivani protiv Svetog pisma dugi niz godina, koji su se pokazali uzaludnima i sada se o njima više ne čuje; i nerijetko su se određenim odlomcima Svetog pisma (koji ne pripadaju pravilu vjere ili morala) davala tumačenja koja su ispravljena pažljivijim istraživanjima. S vremenom pogrešni stavovi umiru i nestaju; ali "istina ostaje i jača u vijeke vjekova."(61) Stoga, budući da nitko ne bi trebao biti toliko pretenciozan da misli da razumije cijelo Sveto pismo, u kojem je sam sveti Augustin priznao da postoji više onoga što ne zna nego što zna,(62) pa, ako naiđe na nešto što se čini nerješivim, mora ozbiljno shvatiti oprezno pravilo istog svetog učitelja: "Bolje je čak biti tlačen nepoznatim, ali korisnim znakovima, nego ih beskorisno tumačiti i tako odbaciti jaram samo da bi bio uhvaćen u zamku pogreške."(63)

24. Takve su, časna braćo, opomene i upute koje smo, uz Božju pomoć, smatrali ispravnim, u ovom trenutku, ponuditi vam o proučavanju Svetog pisma. Sada je vaša stvar da se pobrinete da se ono što smo rekli poštuje i primjenjuje u praksi sa svim dužnim poštovanjem i točnošću; kako bismo tako mogli dokazati svoju zahvalnost Bogu za prenošenje Riječi njegove Mudrosti čovjeku i kako bi se mogli ostvariti svi dobri rezultati koje toliko želimo, posebno jer utječu na odgoj učenika Crkve, što je naša velika briga i nada Crkve. Potrudite se s dragovoljnom spremnošću i koristite svoj autoritet i svoje uvjeravanje kako bi se ovi studiji pravedno vodili i mogli napredovati u sjemeništima i obrazovnim ustanovama koje su pod vašom jurisdikcijom. Neka napreduju u potpunosti i sretnom uspjehu, pod vodstvom Crkve, u skladu sa spasonosnim učenjem i primjerom svetih otaca i hvalevrijednim tradicijama antike; i, kako vrijeme prolazi, neka se proširuju i nadopunjuju kako to zahtijevaju interesi i slava istine - interes te katoličke Istine koja dolazi odozgo, neiscrpnog izvora čovjekova spasenja. Konačno, s očinskom ljubavlju opominjemo sve učenike i službenike Crkve da uvijek pristupaju Svetim spisima s poštovanjem i pobožnošću; jer je nemoguće postići njihovo korisno razumijevanje ako se ne ostavi po strani arogancija "zemaljske" znanosti i ako se u srcu ne probudi sveta želja za mudrošću "koja je odozgo". Na taj način inteligencija koja je jednom primljena u ove svete studije, a time osvijetljena i ojačana, steći će čudesnu sposobnost u otkrivanju i izbjegavanju zabluda ljudske znanosti te u prikupljanju i korištenju za vječno spasenje svega što je vrijedno i dragocjeno; dok će se istovremeno srce zagrijati i žarko će težiti napredovanju u kreposti i božanskoj ljubavi. "Blago onima koji ispituju Njegova svjedočanstva; tražit će Ga svim srcem svojim." (64)

25. A sada, ispunjeni nadom u božansku pomoć i pouzdajući se u vašu pastoralnu brigu - kao zalog nebeske milosti i znak Naše posebne dobre volje - svima vama, i svećenstvu i cijelom stadu koje vam je povjereno, s ljubavlju u Gospodinu našemu udijeljujemo apostolski blagoslov.

Dano u crkvi sv. Petra u Rimu, 18. studenoga 1893., osamnaeste godine našega pontifikata.

LAV XIII.

REFERENCE:

1. Konc. Vac. *sess* . iii. *kapa* . ii. *de revel* .

2. *Isto* .

3. S. Aug *de civ. dei* Xl., 3.

4. Sveti Klem. Rim. 1. poslanica Kor. 45; Sveti Polikarp. Fil. 7; Sveti Iren. *c haer* . ii. 28, 2.

5. S. Chrys. *u gen. hom* . 2, 2; S. kolovoza *u Ps* . xxx., *serm* ., 2, I; S. Greg. M. ad Theod. *ep* . iv., 31.

6. 2 Tim. 3, 16-17.

7. S. kolovoz *de util. vjerodostojnost* xiv. 32.

8. Čin xiv., 3.

9. Sveti Hijeron. *de stud. Skripta. oglas. Paulin* . ep. liii. 3.

10. *U Isiamu Prol* .

11. *U Izaija* liv., 12.

12. 1 Sol 1,5.

13. Jerem. xxiii., 29.

14. Hebr. iv., 12.

15. *De doctr. Chr* . iv., 6, 7.

16. S. Chrys. u *Gen. Hom* . xxi., 2; Hom. lx., 3; S. Aug. *de Disc. Krist* ., ii.

17. S. Athan. *ep. fest* . xxxix.

18. S. kolovoz serm. XXVI., 24; S. Ambr. *u Ps* . cxviii., *serm* . xix, 2.

19. S. Hier. *de vita klerik* . ad Nepot.

20. S. Greg. M., *Pravila prošlosti* ii., II (al. 22); Moral xviii., 26 (a1.14).

21. S. kolovoz *serm* . clxxix., I.

22. S. Greg. M. *Regul. past* ., iii., 24 (*al* . 48).

23. 1 Tim. iv., 16.

24. S. Hier. u *Mich* . i., 10.

25. Konc. Trid. *sess* . v. *dekret. reforma* , I.

26. *Isto* , 1-2.

27. Vidi *Kolektu na njegov blagdan* , 30. rujna.

28. 1. Tim. 6, 20.

29. *Sess* . iv., *dekr. urediti. et usu sacr. libror* .

30. *O doktr. kron* . iii., 4.

31. *Kod Pammahija* .

32. S. Hier. ad Paulin. *studijska skripta* . *ep* . liii., 4.

33. *C. haer* . iv., 26, 5.

34. *Sess* . iii., kapa ii., de revel.; usp. Konc. Trid, *sess* . iv. *dekret za uređivanje. et usu sacr. libror* .

35. Konc. PDV *sess* . iii., kapa ii., *de fide* .

36. *Isto* , str . 6, 7.

37. Ad Honorat. *de util. vjerodostojnost* XVII., 35.

38. Rufinus *Hist eccl* . ii., 9.

39. S. Aug. c. Julijan. ii, 10, 37.

40. *De Gen. ad litt* . I, viii., c. 7, 13.

41. Cfr. Clem. Alex. *Strom* . vii, 16; Orig. *de princ* . iv., 8; *u Levitu. hom* . 4, 8; Tertull. *de praescr* . 15, *sq* .; S. Hilar. slika *u Mathu* . 13, ja.

42. S. Greg. M. *Moral* xx., 9 (al. II).

43. *Zbroj. teol* . pi, qi, a. 5 oglas 2.

44. *Isto* , str. 8.

45. Konc. PDV sess. iii., c. iii. *de fide* .

46. Efežanima 6, 13, *i dalje* .

47. Usp., *Kolos* , iii., 16.
48. *O svećeništvu* iv., 4.

49. 1. Korinćanima 9, 22.

50. 1. Petrova III., 15.

51. *U Gen. op. imperf* . ix., 30.

52. *De* Gen. *ad litt* . ja 21, 41.

53. S. Aug. *ib* . ii., 9, 20.

54. *Summa theol* . str. I, q. lxx., a. I, oglas 3.

55. *U Poslanom* ii., Dist. qi, a. 3.

56. *Opusc* . x.

57. *Sess* . iii., c. ii., *de* Rev.

58. *De consensu Evanđelje* . 1. I, c. 35.

59. *Praef* . u Jobu, br. 2.

60. Ep. lxxxii., i. *et crebrius alibi* .

61. 3 Esdr. iv., 38.

62. siječnja, *ep* ., 21.

63. *De doctr. hr* . III, 9, 18.

64. Ps. xviii., 2.

Autorska prava © Libreria Editrice Vaticana

Autorska prava © Dikasterij za komunikaciju